

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальності	051, 071, 072, 075
Тривалість викладання	6 семестр, 11 чверть
Заняття:	5 години на тиждень
Лекції	2 години на тиждень
Практичні	3 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=920>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams, команда «Бюджетування діяльності підприємства_2026-2027»

Інформація про викладача:

Букреєва Дар'я Сергіївна,

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічного аналізу і фінансів

Персональна сторінка

https://eaf.nmu.org.ua/ua/pro_kaf/title_kozar.php

Е-пошта:

bukreieva.d.s@nmu.one

1. Анотація до курсу

Бюджетування діяльності підприємства – це знайомство з одним з методів фінансового планування, який відноситься до короткострокового поточного планування, та є його головним інструментом. У системі управління на основі розроблених бюджетів здійснюється координація різних видів діяльності підприємства, узгодження діяльності всіх його підрозділів, контроль і оцінка ефективності. На початку звітного періоду бюджет являє собою план чи стандарт, що формалізує сподівання менеджерів щодо продажів, витрат й інших фінансових операцій у наступному періоді. Наприкінці звітного періоду бюджет відіграє роль вимірника, що дозволяє менеджерам управляти за відхиленнями: порівнювати отримані результати з запланованими величинами і коректувати подальшу діяльність.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у здобувачів вищої освіти системи знань та основ, методів і прийомів процесу розробки бюджетів на підприємстві, а також необхідних навичок щодо виконання робіт, які входять у компетенцію фахівця-економіста.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти із сутністю та етапами бюджетного планування на підприємстві;
- розглянути особливості застосування методи бюджетного планування та нормативні засади розроблення бюджетів;
- навчити здобувачів вищої освіти класифікувати бюджети; планувати структуру бюджетів підприємства та проводити їх консолідацію;
- навчити застосовувати технологію розробки операційних та фінансових бюджетів; аналізувати та контролювати виконання бюджетів підприємства.

3. Результати навчання:

- знати теоретичні засади фінансового планування та бюджетування діяльності підприємства, їх роль у системі управління та прийнятті управлінських рішень;
- Вміти розробляти операційні та фінансові бюджети підприємства з урахуванням специфіки діяльності, ресурсних обмежень та стратегічних цілей
- Збирати необхідну інформацію, аналізувати виконання бюджетів, виявляти бюджетні відхилення, оцінювати діяльність центрів відповідальності та формувати управлінські висновки;
- Демонструвати навички застосування інструментів бюджетного контролю, мотивації та відповідальності персоналу у системі фінансового управління підприємством.

4. Структура курсу

Лекції:

Тема 1. Фінансове планування, як основа бюджетування діяльності підприємства (організація фінансового планування на підприємстві. Завдання та принципи фінансового планування. Методи фінансового планування: розрахунково- аналітичний, нормативний, балансовий, експертних оцінок, коефіцієнтів, економіко- математичного моделювання. Види і зміст фінансових планів (оперативне, поточне, стратегічне фінансове планування).

Тема 2. Процес бюджетування на підприємстві (сутність та значення бюджету при плануванні діяльності підприємства та його функціонуванні. Очікувані результати після впровадження бюджетування на підприємстві. Переваги та недоліки бюджетування. Функції та принципи бюджетування. Методологія бюджетування. Роль бюджетування у прийнятті управлінських та фінансових рішень. Інфраструктура бюджетного процесу та його складові: аналітична, облікова, організаційна, інформаційна, програмно-технічна).

Тема 3. Види та особливості розробки бюджетів на підприємстві (бюджетна структура підприємства. Чинники, що впливають на систему бюджетування підприємства: зовнішні та внутрішні. Етапи формування зведеного бюджету підприємства. Типова структура бюджетів виробничого і торговельного підприємств).

Тема 4. Розробка операційних бюджетів підприємства (види операційних бюджетів та їх особливості. Методичні основи підготовки операційних бюджетів. Бюджет продажів: сутність, методи прогнозування обсягу продаж, вибір цінової стратегії, графік надходжень від продажів. Бюджет виробництва: виробнича програма, планування запасів на складі. Бюджет прямих витрат на матеріали: сутність, методика розробки, розрахунок загального обсягу закупівлі. Бюджет прямих витрат на оплату праці: сутність, склад (змінна та умовно-змінна частини). Бюджет загальновиробничих витрат. Бюджет витрат на збут. Бюджет управлінських витрат).

Тема 5. Зміст і технологія складання фінансових бюджетів (види фінансових бюджетів та принципи їх побудови. Формування зведеного бюджету доходів і витрат. Технологія складання бюджету руху грошових коштів. Розробка бюджету активів і пасивів (бюджетного балансу).

Тема 6. Аналіз та оцінка виконання бюджетів підприємства (центри відповідальності та їх класифікація. Критерії оцінки діяльності центрів фінансової відповідальності. Види контролю. Сутність та завдання проведення бюджетного контролю на підприємстві. Система показників оцінки виконання бюджетів на підприємстві. Причини невиконання бюджетів. Сутність та основні методи факторного аналізу бюджетних відхилень).

Тема 7. Відповідальність та мотивація в бюджетуванні (взаємозв'язок основної мети підприємства та мотивації персоналу. Побудова «дерева цілей» підприємства. Ієрархія потреб. Системи мотивації).

Практичні:

1. Етапи формування зведеного бюджету підприємства
2. Розробка операційних бюджетів підприємства
3. Складання фінансових бюджетів
4. Аналіз та оцінка виконання бюджетів підприємства
5. Побудова «дерева цілей» підприємства

Календарний план курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу. Політика курсу. Вимоги. Навчальні матеріали. Білет ККР. Академічна доброчесність Фінансове планування та бюджетування	Лекція	Силабус. РП. Білет ККР. Навчальна література	—
	Фінансове планування та бюджетування	Практика	Інтерактивний діалог. Обговорення. Робота в командах.	-
2	Процес бюджетування на підприємстві	Лекція	Навчальна література	-
	Етапи та методи складання бюджетів	Практика	Інтерактивний діалог. Обговорення. Робота в командах.	5
3	Види та особливості розробки бюджетів на підприємстві	Лекція	Навчальна література	-
	Формування структури бюджетів. Бюджет торговельного та бюджет	Практика	Умова задачі видається викладачем на практиці	5

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	промислового підприємства: спробуй створити.			
4-5	Розробка операційних бюджетів підприємства	Лекція	Навчальна література	-
	Технологія складання операційних бюджетів. Розробка та розрахунок.	Практика	Умови задач видаються викладачем на практиці	10
6	Зміст і технологія складання фінансових бюджетів	Лекція	Навчальна література	-
	Формування зведеного бюджету доходів і витрат. Технологія складання бюджету руху грошових коштів. Розробка бюджету активів і пасивів	Практика	Умова задачі видається викладачем на практиці	10
7	Аналіз та оцінка виконання бюджетів підприємства	Лекція	Навчальна література	-
	Аналіз відхилень в системі бюджетів та управлінські висновки	Практика	Умова задачі видається викладачем на практиці	5
8	Відповідальність та мотивація в бюджетуванні	Лекція	Навчальна література	-
	Побудова «дерева цілей» підприємства	Практика	Умова задачі видається викладачем на практиці	5
9	Підсумковий контроль, якщо поточний менше 60 балів або за бажанням студента підвищити свою оцінку	Лекція	Білету ККР	-
	Підведення підсумків роботи за дисципліною, оголошення оцінок	Практика	Інтерактивний діалог	-

* впродовж тижнів 4-8 студенти виконують індивідуальне розрахунково-аналітичне завдання, вхідні дані за яким представлено в методичних рекомендаціях до курсу «Бюджетування діяльності підприємства». Максимальна оцінка – 60 балів.

Інформація для здобувачів заочної форми навчання.

На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 6 год. лекційних занять, 4 год.

1 лекція – лекція тижня 1 з таблиці 4.

2 лекція – лекція тижня 4-5 з таблиці 4.

3 лекція - лекція тижня 6 з таблиці 4.

1 практика - практика тижня 4-5 з таблиці 4.

2 практика – практика тижня 6 з таблиці 4.

Решту практичних занять, решту практичних завдань здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, практичні завдання, презентації, тестові завдання) та подають їх на кафедру на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – залік.

5. Інструменти, обладнання та технічне забезпечення курсу

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: активований акаунт університетської

пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office 365, застосунки Microsoft Office: Teams, Moodle, Zoom. інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point). Мультимедійне обладнання: проектор, ноутбук. Підключена аудиторія до Wi-Fi.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувач вищої освіти може отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів. Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент має право виконувати підсумкову комплексну контрольну роботу за дисципліною, яка містить завдання, що охоплюють дисциплінарні результати навчання.

Поточна успішність складається з успішності за виконання завдань, приведених у п.4. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів за поточний контроль та/або прагне поліпшити оцінку)	Підсумковий контроль за дисципліною відбувається письмово шляхом надання відповідей на питання у формі тестів, відкритих питань, кейсів (Білет ККР) Максимальна кількість балів за підсумкову контрольну роботу: 100
---	---

УВАГА! У ТВОРЧИХ ЗАВДАННЯХ ОРИГІНАЛЬНІ, УНІКАЛЬНІ (АВТОРСЬКІ) ІДЕЇ ЗДОБУВАЧА ПІДТРИМУЮТЬСЯ +5 БАЛАМИ ДО ОЦІНКИ ЗАВДАННЯ! ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧ ПРИЯГУЄТЬСЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ!

6.3. Критерії оцінювання *тестів та відкритих письмових та усних контрольних питань*:

1 правильна відповідь тесту оцінюється у 1 бал.

Відкрите питання – 1 правильна відповідь оцінюється в 5 балів, причому:

5 балів – відповідність еталону, наведення прикладів, доповнення еталону інформацією з додаткової літератури з посиланням на неї, правильна мова викладення матеріалу.

4 бали – відповідність еталону, правильна мова викладення матеріалу.

3 бали – відповідність еталону, помилки в граматиці та/або орфографії, мовленні.

2 бали – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні, орфографічні, мовленнєві помилки, які ускладнюють розуміння відповіді або викривляють зміст повідомлення.

1 бал – наявність відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні, орфографічні, мовленнєві помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення.

6.4. Критерії оцінювання *кейсів*:

У підсумку за розв'язання кейсу можна отримати максимально 10 балів, додавши такі складові:

Ідентифіковано проблему обліку, аудиту, контролю, оподаткування – 1 бал;

Описано проблему (пояснено її сутність, негативні наслідки) – 1 бал;

Використано всі релевантні вихідні дані з аргументацією відбору даних – 1 бал;

Коректно здійснено стандартні розрахунки, які впливають з даних кейсу – 1 бал;

Коректно здійснено нестандартні розрахунки, які не впливають з даних кейсу, але можуть бути зроблені на основі додаткових даних відкритого доступу, з поясненням необхідності провести саме такі розрахунки у даному кейсі – 2 бали;

Зроблено стандартний висновок та стандартне рішення проблеми кейсу – 1 бал;

Зроблено оригінальний висновок з аргументацією та надано оригінальні пропозиції розв'язання проблеми кейсу – 3 бали;

6.5. Критерії оцінювання *розв'язання задач*:

5 балів: отримано правильну відповідь (згідно з еталоном), використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

4 бали: отримано правильну відповідь з незначними неточностями згідно з еталоном, використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

3 бали: отримано неправильну відповідь, проте використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

2 бали: отримано неправильну відповідь, не використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, не зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

1 бал: наведено неправильну відповідь, до якої не надано жодних пояснень.

6.6. Критерії оцінювання *демонстрацій та обговорення презентацій*

У підсумку за демонстрацію та обговорення презентацій можна отримати максимально 15 балів, додавши такі складові:

Презентація містить усі стандартні структурні елементи: титульний слайд; мету доповіді (поставленого завдання); проблему, про яку говорить автор, та розкриття її змісту; шляхи вирішення проблеми (відомі або авторські); висновки; фінальний слайд – 1 бал.

Структурні елементи презентації за своїм змістом мають відношення до поставленої на розгляд теми – 1 бал; проблему, шляхи її вирішення та висновки сформульовані коректно – 2 бали.

У змісті презентації використано матеріали з додаткової літератури з відповідними посиланнями – 2 бали.

Використано корпоративний шаблон презентацій з корпоративною символікою – 1 бал.

Доповідь відбулась грамотною мовою – 1 бал.

Доповідь відбулась у формі розповіді замість читання – 1 бал.

Доповідь містила приклади з реального життя, які ілюструють зміст презентації – 2 бали.

Надано відповіді на поставлені питання – 2 бали.

Задано питання до інших презентацій – 2 бали.

6.7 Процедура проведення контрольних заходів.

Контрольні заходи з дисципліни будуть здійснені згідно з графіком навчального процесу, який можна знайти на сайті університету. У табл. 4 подано графік завдань поточного контролю. Процедuru виконання завдань поточного контролю викладач оголошує на занятті або заздалегідь. За результатами поточного контролю студент може отримати найвищу оцінку у 100 балів, з'явитися на заняття, коли проводиться комплексна контрольна робота, із заліковою книжкою та отримати оцінку. Якщо оцінка поточного контролю не влаштовує, то студент може виконати комплексну контрольну роботу і також отримати максимально 100 балів. На комплексну контрольну роботу

студент повинен з'явитися із заліковою книжкою. Присутність на контрольних заходах сторонніх осіб без дозволу ректора, проректора або декана факультету не допускається. Під час комплексної контрольної роботи користуватися допоміжними засобами заборонено. Комплексна контрольна робота проходить за розкладом (див.табл.4). Детально процедуру проведення контрольних заходів можна знайти у Положенні про організацію освітнього процесу, Положенні про оцінювання результатів навчання

https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/education_scientific_documents.php.

7. Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс365 та групи MS Teams.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Бюджетування діяльності підприємств» (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту або в групу MS Teams.

Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквіумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин), були активними учасниками практичних занять, про що свідчать відповідні відмітки у журналі викладача, отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувача вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Бюджетування діяльності підприємств».

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. — оновлене видання. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 784 с.
2. Фінансовий менеджмент підприємства : навчальний посібник / за ред. О. В. Кендюхова. — Київ : КНЕУ, 2021. — 456 с.
3. Управлінський облік і бюджетування : навчальний посібник / О. М. Петрук, І. В. Саух. — Житомир : ЖДТУ, 2022. — 312 с.
4. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навчальний посібник / за ред. В. І. Лещук. — оновлене видання. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 528 с.

Наукові статті та аналітичні джерела

5. Букреєва Д. С. Алгоритм вибору та індивідуалізації моделі бюджетування на підприємстві / Букреєва Д. С., Єрмошкіна О. В., Подольний Є. О. // *Економіка та суспільство*. — 2021. — № 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-61>
6. Букреєва Д.С. Стратегічне планування та управління прибутком підприємств в умовах цифрової економіки / Д.С. Букреєва, К. Тупіцина, А. Больша // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Економічні науки». - №11 (55). Том. 3 – 2021. – С. 98-104. DOI: 10.25313/2520-

2294-2021-11-7729

7. Букреєва Д.С. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА /Н.М. Штефан, Д.С. Букреєва, Л.Г. Соляник, К.М. Овдієнко // Економічний вісник Дніпровської політехніки. - 2024, №4. - С. 189-196 <https://doi.org/10.33271/ebdut/88.189>

8. Hansen S. C., Otley D. T., Van der Stede W. A. Practice developments in budgeting: An overview and research perspective. *Journal of Management Accounting Research*. — 2021. — Vol. 33(3). — P. 1–25.

9. Becker S., Messner M. Management control and budgeting in times of uncertainty. *Management Accounting Research*. — 2022. — Vol. 55.